

SZATHMÁRI ISTVÁN

A palicsi ház

A palicsi ház mindig ott volt. Amióta tudom magam. Amióta a villamos szorgalmas, hűséges lakója vagyok. Mert néha úgy képzeltem, itt kelek, itt fekszem, innen nézem a nyüzsgő világot, akárha csak hajón lennék, vagy effélén, benne vagyok *mindenben*, de védve is, szemlélek, de csak ki kell lépni és már én is részese vagyok a dolgoknak, annak, ami van, és ha már nem jó, megyek, megyünk tovább, és még egy mosolyt, vagy röppenő csókot sem sajnál az ember, ha tudja, felhúztuk a horgonyt, igen, így is képzelődtem, de a ház előtt mindenféleképpen, az álomban és a valóságban is, meg kellett állni. Állomás volt itt. És lehetett bámulni, belesni, fürkészni, fantáziálni, óriási, sűrű, fekete bokrok, és mindig ilyennek láttam őket, pedig tudom, hogy zöldek, még ma is, ha elmegyek hozzájuk, kimegyek, akárha zarándokolnék, de nem vagyok mezítláb, ahogy egyes hívők cselekszik ezt meg, ezt a bocsánatkérést, kiengesztelést esdeklő utat, hátukon valós fakereszttel, nem vagyok ilyen, pedig az én keresztjeim is megvannak, megélnék velem, mert másképp nem lehet, még most sem, vagy most már igazán nem, tehát már gondolatban a kert árnyékos ösvényein surranok, és látom a facsipkés homlokzatot, a hátsó kertben zúgnak a fenyők, a teraszon, mely padlódeszkával bélelt, asztal és székek, az ágak közül be-bevillan a nap, a sarokban egy fekete macska szundít. De ekkor már indult is a villamos, hörgött, rázkódott, a kalauz sípja szíven talált, és néztem vissza, szinte kapaszkodtam a képbe, de hiába volt. És ez sokszor megismétlődött. Főleg nyáron, de ősszel is. Egyszer azt mondja anyám, szálljunk le, itt, hol sohase szoktunk, riadok fel a készülődésből, abból, hogy már kezdődhet a játék, már futok is a mogyoróbokrok között, és így tovább, valahogy nem akaródzott, mintha félttem volna, tartottam volna attól, hogy más lesz, Istenem, egészen más, mind bennem, de anyám már húz, pedig nem szóltam neki erről a házról, egy szót sem ejtettem, ismerősök laknak itt, mondja, már rég el kellett volna jönnünk. Beléptünk a kapun, majd végig a kerten, minden olyan, minden, ahogyan elképzeltem, árnyék, hűvös, fönt a magasban hintázik a nap, a bokrok alján barna makkok, mogyorók, a terasz padlója nyikorog, a macska alszik, az asztalkán hasas üvegben gyöngyöző tej.

Nyílik az üveges ajtó. Csontos, őszes, hosszú hajú nő jelenik meg, köténye kopott, lábán férfibakancs. Orra alatt bajusz serked. Mosolyra húzódik a szája. Hirtelen megszépül, egészen megfiatalodik. Isten hozott, mondja, és anyámhoz lép. Megölelik egymást. Az ébredező macskát nézem. És a fehér foltokat a padlón, a fény könnyeit, így neveztem el később őket, mert jártunk ide, ettől a látogatástól fogva, néha ritkábban, néha hetente, alig vártam, hogy jöjjünk, hogy ismerjem, megtapasztaljam az álmot, a levelek susogását, az apró madarak riadtságát, az égő, vékony ágak szagát, és a lakókat, persze, a fantáziát, ami már tény, hisz szerencsés vagyok, gondoltam ilyenkor, bejöttek a dolgok. Anyám látta rajtam az izgalmat, a lüktetést, és az öröm pírját is talán, de hagyott, csináljak kedvemre, amit akarok, és mintha ő is szabadabb lett volna itt, akárha valami oázisban lennének, nevetése könnyűvé vált, kiesett belőle a vibrálás, a salak, futottam, másztam, a levelekre heveredtem, és azt gondoltam, bár sohase lenne vége. És úgy is tűnt. Az asszony kedves volt, a maga módján, férfiasan, a lány, aki a rokona volt, vidám, a fiú pedig, az asszony fia, csendes, álmatag, ha rám

nézett, vagy bárkire is, sohasem voltam biztos benne, hogy lát, bármit is lát, keresztülnéz a világon, mondta róla egyszer a lány, néha azt hiszi, ő se létezik, vagyis saját maga, ezért megesik, hogy meztelenül járkal a hatalmas kertben, mert minek ruha, ha ő nincs, a fészkek után kutat, ezeket mindig látja, a fiókákat keresi, de nem bántja őket, csak fúj rájuk óvatosan, örömmel, hogy szétfussanak, -röppenjenek a pihék, az alkohol teszi ilyené, folytatta a lány, akit később annyira megszerettem, habár jó pár évvel idősebb volt nálam, lenből van a haja, mondogattam, nem tudtam róla levenni a szemem, ha ott volt a közelemben, és mindent megtettem azért, hogy így legyen, pedig néha mosolygott ezen, kinevet, villámlott belém, de mégis rámenős voltam, vagy unalmas, az alkohol, igen, amiből oly sokat iszik, ha kilép a kapun, drukkolunk, nehogy a sínbe botoljon. De az asszony nem tűnt idegesnek. Nem rohángált, hisztizett, magabiztosnak látszott, erősnek, nagyon annak, és amikor este megkereste a fiút, az állomásnál sohase ment messzebb, szépen beszélt hozzá, kedveskedve, pedig az már részeg volt, habár nem dülöngélt, himbálózott, az ittasságot úgy viselte el, mint valami sorsszerű csapást, ami alól nem lehet kibújni, összetörte, de azért tartotta magát, már amennyire az erejéből tellett, ha most rákérdeznék, ilyen fejfel, de nem lehet, hisz elrepült már ő is a fölcseperedett fiókákkal együtt egy másik világba, de ha visszamehetnének *oda*, azt mondaná, biztos vagyok benne, élem a sorsom, élem, mást nem tehetek.

A hátsó kertben derékmagasságig ért a fű, el lehetett bújni benne, meglesni a másikat, a szőke persze nagyon érdekelt, ne szaglássz már, szóltta el magát néha, mert azért figyelembe vette, hogy fiatalabb vagyok, és persze vendég, kijár a tisztelet, de mégis, azért túlzásba ne vigyem. Nem is vittem, de hogy szerettem volna, de hogy. Pillangókat kergettünk, pókokat, bogarakat fogtunk, ő mondta nekem először, hogy szarvasbogár, azt hittem, viccel, hisz a szarvas nagy állat, a közeli állatkertből tudom, nagy és erős, de ez az, hidd el nekem, vártam, hogy elbőgje magát, fölcsapja agancsát, de semmi, iszkolt a bogár, érezvén, rossz idő vár rá, ijesztgettük, piszkáltuk, volt, hogy megjelent a férfi, elbújtunk előle, ha lehetett, de ha nem, odajött, motyogott valamit, és ment tovább. Ha meztelenül csatangol, néha kilesem, mondta egyszer a lány, minek, kérdeztem, de valahol mélyen éreztem, sok titka van még a világnak, de ettől kezdve én is gondoltam rá, és arra is, hogy a lány, akit Ilonának hívtak, vajon milyen lehet úgy, ruha nélkül. És nem kellett sokáig rá várni, a megtapasztalásra, mivel egy új lány kezdett járogatni ebbe a házba, Ilona korabeli, meg is barátkoztak, egészen jóba lettek, szinte elválaszthatatlanok, távoli rokon lehetett vagy efféle, mellőzöttnek éreztem magam, már-már arra gondoltam, le se szállok többet az én meggyezésű hajómról, hisz minek már, minek, ismerek mindent, az utat, az ösvényt, az ajtó nyikorgását, az ágak mögötti eget, az asszonyt, a fiút, de persze ez csak amolyan bosszú volt, kicsinyes ellenállás, a szívem természetes, hogy ide húzott, ez ellen tenni nem lehetett, hemperegtem hát inkább egyedül a magas fűben, lestem a macskát, a madarakat, de azért minden érzésem mégis a két lányra irányult, ha megjelentek, vagy ha a hangjukat hallottam, beleborzongtam. A ház padlását igen kedvelték. Voltam én már ott, régi albumokat, könyveket lapozgattunk, a cserepek közt beszökkent a fény, jól lehetett látni, néha a fénysávba álltam, csillogok, ugye csillogok, kiabáltam, Ilona is szerette ezt, de most nem velem járt ide, sőt határozottan a tudomra adta, ne kövessem őket, ez az ő felnőtt világuk, terük, elkámpityorodtam, de azért nem adtam fel, olyan átszellemülten, más-milyenül jöttek le innen, érdekelt, csiklandozott nagyon. A zsebemben egy ausztrál bélyeg volt, tintafolt rajta, a rokonok élnek ott, mondta nekem még régebben fönn

a lány, majd egyszer elmegyek oda, magaddal viheted, legyen a tiéd, kivettem az albumból, így került a zsebembe, ha tudtam, hogy ott vannak, ezt szorongattam, dobogott, vert a szívem, erősen, másfelé néztem, nem arra, mégsem szabadulhattam a gondolattól, hogy fel kell menni, ki kell lesni, mert ott valamit csinálnak, ugyan miért kellett, hogy történjen valami, erre nem tudtam a választ, de éreztem, valamiből kísértetiesen kimaradok.

Nyikorgott a létra, mikor rászántam magam. Visszamegyek, vissza, határoztam el, de mégis másztam tovább, kicsi volt az ajtó, óvatosan kellett becsúszni, átcsúszni ide, először csak sötétség volt és mélységes csend, majd lassan megszülettek a tárgyak, a vájdling, a matrac, a cserép, a rongyos zsák, nem messze tőlem pedig a két lány, meztelen hasukon táncoltak a porszemek, elejében nem tudtam hova nézni, később azonban vezetett az ösztön, valami pokrócszerűsége nyúltak el, egymás mellett és hallgattak ruhátlanul, nem merem még lélegezni sem, hát ez történik, ez az a nagy cselekedet, mintha csalódott lettem volna, hát ebből nem olyan nagy veszteség kimaradni, csak úgy vannak, testközelen és már húzódtam is vissza, a kinti fény szinte letaglózott, káprázott a szemem, de azért elláttam a közeli toronyig, ömlött belőle a víz, így szokott, naponta többször is, elmegyek oda, határoztam el, aláállok, jó lesz, de mégis a bokrok közt maradtam, és valahogy kicsinek éreztem mindent.

Igen, ezek voltak az én kirándulásaim. Ha anyámnak nem volt kedve jönni, kivillamosozni ide, vagy ha tovább akart menni, egészen a végállomásig, hol napszitta mólók álltak a vízben és színehagyott kabinok sorakoztak a füves részen, akkor én egyedül megyek, mondtam neki, miért ne, hisz ismerek már mindent, tudok, és rámosolyogtam, sokat sejtetően, nem tudom, értett-e ebből valamit, de nem engedett, együtt megyünk, majd legfeljebb ott alszol. Ezt nem kellett volna mondania. És ez többször is megisméltődött. Ettől fogva csak erre gondoltam. Ott alszom a hatalmas fákkal, bokrokkal körülvett házban, ódon bútor, sötét szobák, a padláson meghatározhatatlan mocorgás, neszezés, és mellettem, vagy a közelemben a két lány, a fiú későn érkezik, motyog magában, de nem baj, nem zavar, a macska a szék alatt, az ágy-nemű hideg, szaga mint a fertőtlenítőszer, a tető fölött a rengeteg csillag, kissé odébb a torony, a víz, a vitorlánház, hát Istenem, mi kell még, még, készültem rá nagyon, és a villamos hajnalban becseng, vidáman integet a kalauz, úgy, mindenkinek. De nem lett belőle semmi. Ilona tényleg elutazott Ausztráliába. A másik lánynak nyoma veszett. A bajuszos asszony nem nagyon mutatkozott. Anyám arról beszélt, hogy vége az ősznek. Levedlik bundájukat a fák. És valóban, a hegyekben már esett a hó. A rádióból tudtam. Az iskola komolyra fordult. Új könyveket hozott a postás. Barátaimmal gerlékre vadásztunk. A zsebekben cigaretta lapult.

De a kályha mellett, a kellemes melegben, ha egyedül voltam, elő-elővettem a tintapecsétes bélyeget. Furcsa volt arra gondolni, ami volt, de arra is, hogy már nincs. Fesztettem néha. Akaratlanul is a padlást örökítettem meg. Vagyis valahogy mindig oda-került.

Egy nap anyám azzal állít be, hogy beszélt a palicsi nővel. Hogy kiment-e hozzá, vagy csak úgy találkoztak, nem kérdeztem. Ilona fodrásznő odakinn, mondta. Féltestvére, a zongoraművész, vízbe fúlt. Viharba került a kis vitorlás. Másnap reggel jön a barátja, hogy hol van. Ekkor kezdték el keresni. Hosszú, finom ujjai már merevek voltak, mikor megtalálták. Pedig jó úszó volt. És körültekintő. A férfi, az asszony fia, ritkán mozdul ki. Csend van kint, nagy csend.

Arra ébredtem, hogy tavasz van. És már önálló vagyok. Irány a fürdőhely. Vonzolódik a villamos. Ott akartam leszállni a háznál. De valami visszafogott. Elvadult a kert. A kapu megroggyant, a facsipkék elkorhadtak, a létra foghíjas lett, nem, nem, és dőcögtem tovább.

Ma már nem vagyok ilyen érzékeny. Leszálok, be is megyek. De minek, de minek, kérdezgetem.

